

İslamda xoşbəxt ailə strukturu

Könül İmanova¹

Abstrakt

İzdivac, ailə qurmaq, nəsil artırmaq heyvan, bitki və cansızlarda təkvini qanunlar, qərizələrin düzgün yönəldilməsi ilə baş verir. Lakin insanlar bu həyatı məsələni dini qanunlarda, Quranda, peyğəmbər və imamların buyruqlarında göstərilən qayda-qanunlar əsasında həyata keçirilməlidirlər. Bu həqiqətin ilk mayası qərizə, meyl, dostluq, eşq və mehribanlıq şəklində, Allah-təalanın iradəsi ilə bərpa edilmişdir. Eyni zamanda uşaq dünyaya gətirmək və onun tərbiyəsi olduqca mühüm və məsuliyyətli vəzifədir. Çünki, uşaqlarımızın düzgün tərbiyəsi, sağlam gələcəyimizin təminatıdır. Məhz böyüklərin verdiyi tərbiyə, uşağın şəxsiyyətinin formalaşmasında və cəmiyyətə yararlı, faydalı, istedadlı, savadlı, gözəl əxlaqlı insan kimi təqdim olunmasında əsaslı rol oynayır.

Açar kəlmələr: İslam, ailə, izdivac, uşaq, tərbiyə

Giriş

«Sizin üçün onlarla ünsiyyət edəsiniz deyə, öz cinsinizdən zövcələr xəlq etməsi, aranızda dostluq, sevgi və mərhəmət yaratması da Onun qüdrət nişanələrindəndir. Həqiqətən, bunda (*bu yaradılışda*) düşünən qövm üçün ibrətlər vardır!»².

¹ - İslam araşdırmaları fakültəsinin məzunu, Hikmət və Dinlərarası Araşdırma İnstitutu, Əl-Mustafa Beynəlxalq Virtual Universiteti, İran, Qum

²- «Rum» surəsi, ayə 21.

Pak İslam mədəniyyətində özünə həyat yoldaşı seçmək öz-özlüyündə müstəhəb və çox bəyənیلən bir işdir. Lakin ailə qurmamaq, subay qalmaq insanı günaha sürükləyərsə, bu zaman ailə qurmaq vacib və zəruri hesab olunur.

Bu halda Allahın göstərişlərinə boyun əymək, maddiyyatdan qorxmadan canla-başla ailə qurmaq lazımdır. Çünki gələcəkdən qorxmaq şeytan işidir, Tanrıya etimadsızlıqdır.

«İnsanları sudan (*nütfədən*) yaradan, onları bir-birinə əsil-qohum (qan *qohumu*) və sonradan (*izdivac vasitəsi ilə*) qohum edən Odur. Rəbbin (*hər şeyə*) qadirdir!»³.

İndi isə Allahın izdivacla bağlı buyruğunu, Onun gələcək ailə xərclərinə zəmanət olmasını bəyan edən «Nur» surəsinin bir ayəsini diqqətinizə çatdırırıq:

«Aranızda olan subay kişiləri və ərşiz qadınları, əməlisaleh (*yaxud evlənməyə qabil*) kölə və cariyələrinizi evləndirin. Əgər onlar yoxsulduqlarsa, Allah öz lütfü ilə onları dövlətli edər. Allah (*lütfü, mərhəməti*) geniş olan və (*hər şeyi*) biləndir»⁴.

Ayədə istifadə olunan «**وَانكحوا**» (evləndirin) kəlməsi ərəb dili qrammatikası baxımından felin əmr formasıdır. Bu əmr cəmiyyətin hər bir fərdinə – bütün qadın və kişilərə aiddir.

3-«Furqan» surəsi, ayə 54.

4-«Nur» surəsi, ayə 32.

Bu ayədən ailə həyatı qurmağa ehtiyacı olanların izdivaclarının zəruriliyi anlaşılır. Belə ki, onların paklıq və sağlamlığı yalnız bu yolla təmin oluna bilər. Digər bir cəhətdən isə ayədə ailələrin, xüsusilə də maddi imkanları olan ata-ananın öz övladlarını oğul və qızlarını evləndirmələri zəruri hesab olunur.

Nikah mərasiminin həyata keçirilməsindəki çətinliklər

Kişinin qadına, qadının da kişiyə olan meyli, xüsusilə qərizə qönçələrinin çiçəkləndiyi, şəhvət gülünün açıldığı bir vaxtda, izdivaca ehtiyac olduğu zaman onun qüvvətlənməsi təbii, insani və həyatı bir məsələdir. Belə ki, bunu heç bir şəxs inkar edə bilməz.

Ailə həyatının ilk günlərində oğlan və qızın gələcək həyat mövzusunda arzusu, amal və məramı hər bir şəxs üçün, xüsusilə cavan qızı və ya oğlu olan valideynlər üçün gün kimi aydın bir həqiqətdir.

Cəmiyyəti günahdan, pozğunluqdan qorumaq üçün, izdivaca ehtiyac duyan qız və oğlanları vaxtında evləndirmək ən mühüm üslublardandır. Bu elə bir həqiqətdir ki, onu danmaq yalnız ağılsız, şüursuz və məntiqsiz insanlar tərəfindən baş verə bilər.

Bu səbəbdən ilk öncə valideynlərə, qohumlara, qız və oğlanların izdivac məsələsinə aidiyyəti olan hər bir şəxsə bu ilahi istəyi asanlaşdırıb, ən asan şəkildə həyata keçirmək vacibdir. Sonrakı mərhələdə isə bir-biri ilə ailə qurmaq istəyən qız və oğlanın şəhvət, meyl və istəklərinin öz təbii yolu ilə cərəyan etməsi, gələcək xoşbəxt ailənin təməl daşının qoyulması,

dünya və axirət səadətinin bərpası üçün bir-birlərinə qarşı yersiz tələblərdən, pis şəraitin meydana gətirilməsindən qəti surətdə çəkinmələri zəruridir.

Şübhəsiz ki, Quran ayələrində, rəvayətlərdə, hədislərdə Allah-təalanın bu kimi işləri, xüsusilə öz qız və oğlanlarının ailə qurmasını asanlaşdıran insanların dünya və axirətdə, məhşər hesabında işlərini asanlaşdıracağı buyurulur. Bunun əksinə olaraq, hər bir işi çətinləşdirən, xalq dili ilə desək, hər bir sahədə tükü tükdən seçən və bununla da, öz övladlarının şəhvət və qərizələrin qələbəsi nəticəsində müxtəlif psixoloji, əsəbi xəstəliklərə tutulmalarına, onların pak çöhrələrinin günaha aludə olmalarına, arzu və amallarının puça çıxmasına bais olanları dünya və axirətdə, xüsusilə də məhşərdə Haqqın qəzəbi və əzabı gözləyir. İzdivac və nikah məsələsində çox diqqət və xırdaçılıq etmək insanı, özü də bilmədən, problemlərlə qarşılaşdırır.

Təbiətdə iki ünsürün tərkibi olduqca asan olmasaydı, təbii ki, bu gün gördüyünüz varlıq aləmi də olmazdı.

Analar və atalar, qız və oğlanlar! Bu ilahi və insani təşəbbüsün həyata keçirilməsini, mehriyyənin təyin olunmasında şəraitin yaradılmasını, nikah və toy mərasimlərinin, öz məhəlli adət-ənənələrinizin həyata keçirilməsini çətinləşdirməyin. Hər iki ailənin imkanı xaricində olan tələblər irəli sürməyin. Qoyun izdivac məsələsi olduqca asan başa gəlsin ki, Allah da dünya və axirətdə sizinlə asan davransın.

Təqva əhlinin getdiyi yolla gedin və onlardan dərs alın. Öz həyatınızı o övliyələrin xüsusiyyətləri əsasında qurun. Çünki xoşbəxtlik və səadət, dünya və axirət xeyrinin təmin olunması, əzəli və əbədi camal aşiqlərinin həmkarlığı ilə əldə olunur.

Əli (ə) təqva əhlini belə vəsf edir: «Özlərini hər bir aludəçilikdən qoruyurlar. Onların ehtiyacları olduqca azdır. Hər hansı bir xeyir iş onlardan gözlənilir və hamı onların şərrindən amandadır».⁵

Hər halda, izdivacın həyata keçirilməsi ilə əlaqəli olan şəxslər yersiz və imkan xaricində olan tələblər irəli sürməkdən, həva-həvəsin təbəçiliyində yanlış adət-ənənələrə uymaqdan, digərləri ilə bəhs etməkdən, bir sözlə, nikahın bütün məsələlərini çətinləşdirməkdən çəkinməli və izdivacın təməlini ilk günlərdən asanlıqla, xeyirli məsləhətlər və Allah-Təalanın razılığı əsasında qurmalıdırlar.

Kişi ailə qurduqdan sonra öncədən izdivac məqsədi ilə görüb-bəyəndiyi, ailə qurduğu qadınla ailə həyatını davam etdirməli və ilahi rəhmətin davamının qarantı olmalıdır. Qadın da ərliyə qəbul etdiyi şəxs üçün problem yaratmamalı və bütün sahələrdə onun hüquqlarına riayət etməlidir.

Bir-birinin hüquqlarına riayət etmək mehriyyənin çoxluğu, çox xərc aparan məclislər qurulması, həddən artıq qonaq dəvət olunması və yersiz, qeyri-məntiqi adət-ənənələrin keçirilməsi ilə müyəssər olmur. Bir-birinin hüquqlarını tapdalamamaq münasib həyat yoldaşı seçmək, sadə

5-Hidayətul-elm, 651.

proqramlar icra etmək, hər iki ailə tərəfindən İslam əxlaqına, ilahi və insani haqlara riayət etmək, aradakı məhəbbət və səmimiyyəti davam etdirmək, müxtəlif ruhi və əsəbi xəstəliklərə yol açan ixtilaf və davadalaşa yol verməməklə müyəssər olur.

Əli (ə) və Fatimənin (s.ə) birgə yaşadıqları ailə həyatı hər bir kişi və qadın üçün ideal həyat dərslidir.

Fatimə (s) ailə üzvlərinin, xüsusilə də öz həyat yoldaşının aramlığına bais olur və ailədə yaşam zəminlərini yaradırdı. Əli (ə) də ən nümunəvi ailə başçısı, mehriban ata və övlad tərbiyəçisi, ev işlərində ən yaxşı həmkar idi. O, evin gündəlik ailə işlərindən belə çəkinmirdi. Təmizlik işləri ilə məşğul olur, xəmir yoğurur və uşaq saxlayırdı. Ev işlərinin idarəsinin öz həyat yoldaşı üçün asan olmasını və bütün işlərin Fatimənin (s.ə) üzərinə düşməməsini təmin edirdi.

Qadın və kişi bir-birinin hüquqlarını tam qorumalıdırlar. Güman etməməlidirlər ki, zülm yalnız Firon, Nəmrud kimi zalımların etdiklərinə deyilir. Qətiyyən belə deyil! Nahaqdan digər bir şəxsin qəlbinin inciməyi belə, zülm adlanır. Allah zülmü və zalımı sevmir. Kimin tərəfindən olursa olsun, azacıq zülmədən belə xoşu gəlmir.

Gələcək söhbətlərimizdə, tədricən, ailə həyatı ilə bağlı bütün məsələlərə toxunacağıq. Söhbətimizin bu yerində izdivacın əhəmiyyət və dəyəri, nikahın xeyirləri və bir çox digər məsələlər haqqında bir neçə etibarlı qaynağa əsaslanan hədisi diqqətinizə çatdırmaqla kifayətlənir və sizi bu hədislərə diqqət yetirməyə dəvət edirik. Çox güman ki, bu yolla

İslam mədəniyyətinə heç bir mədəniyyətin tay ola bilməyəcəyi məlum olacaqdır.

Rəvayətlər baxımından izdivacın əhəmiyyət və dəyəri

Peyğəmbər (s) buyurur:⁶ «Haqqın rəhməti dörd yerdə insana tərəf üz tutur: yağış yağarkən, övlad məhəbbətlə atanın üzünə baxarkən, Kəbə evinin qapısı açılarkən və iki nəfərin bir-biri ilə ailə qurub yeni həyata qədəm qoyduqları zaman»; «Ailə qurun, (subay) gənc qız və oğlanlarınızı evləndirin. Müsəlmanın xoşbəxtlik nişanələrindən biri budur ki, bir qadının ailə qurmasının xərcini öz öhdəsinə götürsün. İslamda Allah yanında nikah vasitəsi ilə abadlaşan ev qədər sevimli bir şey yoxdur»; «Subay kişilərinizi evləndirin ki, Allah əxlaqlarını gözəlləşdirsin, ruzilərini çoxaltsın və igidliklərini artırsın»; «İzdivac mənim sünnəmdir. Mənim sünnəmdən üz döndərən şəxs məndən deyil»;⁷ «İzdivac edən hər bir şəxs dinin yarısını qazanmışdır. Qalan digər hissəsi üçün də təqveya riayət etsin».⁸

İmam Sadiq (ə) buyurmuşdur: «Atam həzrət Baqir (ə) yanına gələn bir kişidən soruşdu: «Ailəlisənmi?». Kişi «yox»-deyə cavab verdi. Atam dedi: «İstəmirəm dünya və onda olanlar mənim olsun, amma bircə gecə həyat yoldaşımsız sübh edirəm». Sonra atam sözünü davam etdirərək

6-İzdivac dər İslam, 17;7;8.

7-Bihar, 103-cü cild, səh-220.

8-Bihar, 103-cü cild, səh-219.

buyurdu: «Ailəli adamın iki rəkət namazı, subay adamın gecə ibadət edib, gündüz oruc tutmasından yaxşıdır».

Sonra atam həmin şəxsə 7 dinar verib buyurdu: «Bu pulla ailə qurmaq üçün bütün imkanları yarat. Çünki Peyğəmbər (s) buyurmuşdur: «Ailə qurmaq ruzinin artmasına bais olur».⁹

Rəsuli-Əkrəm (s) buyurur: «Ey cavanlar! Hansınızın imkanı varsa, evlənsin. Bu işlə gözləriniz qadınlara baxmaz və günahdan qorunarsınız»;¹⁰ «İslamda Allah yanında heç bir iş izdivac qədər sevimli deyil»;¹¹ «İzdivac edən hər bir şəxs səadətin yarısını əldə etmişdir»;¹² «Şeytan cavanlığının əvvəllərində evlənən şəxsi görüb, «dininin üçdə iki hissəsini mənim əlimdən qurtardı» - deyə fəryad edir. Ona görə də, Allah bəndəsi dininin üçdə birini qorumaq üçün təqveya riayət etsin».¹³

Görün, ailə qurmaqda necə də ülvî dəyərlər var. Ailə quran qadın və kişiye nə qədər mənfəət nəsisb olur və İslam ailə qurmağa necə böyük əhəmiyyət verir.

Kaş, ailələr bu ilahi və insani işin asanlaşması yolunu açaydılar. Çətinləşdirmələri, imkan xaricində olan işlərin həyata keçirilməsi cəhdlərini aradan qaldıraydılar. Bu mərasimi özlərinə münasib şəkildə həyata keçirəydilər. Qənaətlə, mümkün olan yolu keçəydilər. Nəticədə, qızlar və oğlanlar öz təbii meyllərinə çatır, arzularını həyata keçirər,

9-Vəsail, 14-cü cild, səh-7.

10-İzdivac dər İslam, 14.

11-Bihar, 103-cü cild, səh-222.

12-Müstədrəkül-vəsail, 1 babın müqəddiməsi.

13-Bihar, 103-cü cild, səh-221.

haqqın neməti olan şəhvət və qərizələri nemətin küfrünə çevrilməz və onların pak qəlbləri günah və harama aludə olmazdı.

Arzu və amalların ürəkdə qalması, şəhvət və qərizələrin öz yolunu azması, günah və aludəcəiliyin artması, öz cinsi tələbini müxtəlif yollarla doyurma, zina, gözlərin başqalarına dikilməsi və günaha meyllilik, digərlərinin namusuna təcavüz, ibadətdə tənbellik və təhsildə süstlük, əsəb və psixoloji xəstəliklərin meydana gəlməsi və digər bu kimi ictimai və fərdi bəlalərin kökü haradandır?

Bütün bu sualların cavabını ilk növbədə izdivac məsələsini çətinləşdirən, yanlış adət-ənənələrin əsirinə çevrilən, digərləri ilə bəhsə girən valideynlərdən, ikinci növbədə təqvadan kənar olan oğlan və qızlardan, üçüncü növbədə isə cavanların izdivac yolunu açmaq imkanı olub, lakin Allah yolunda pul xərcləməyə ürəyi gəlməyənlərdən soruşmaq lazımdır. Əgər bu dünyada hər hansısa bir qəbul olunan məntiqi və əqli cavab varsa, yəqin bilsinlər ki, o dünyada, qiyamətdə ilahi ədalət məhkəməsində də həmin cavabı verməli olacaqlar«Özünüzü və əhli-əyalınızı oddan qoruyun»¹⁴.

Valideynlər uşağın yanan təndirə, manqala, qaza düşməsinə mane olduqları, onu hər hansısa bir təhlükəyə yuvarlanmaqdan qoruduqları kimi, ilk növbədə, qiyamətdə təqvasızlığın, pis əxlaqın, imansızlıq və qeyri-saleh əməllərin nəticəsi olan atəşdən də qorunmalıdırlar. Övladı sabahın əzabından qorumağın yolu ilk növbədə valideynlərin təqvalı

14-«Təhrim» surəsi, ayə 6.

olması, sonrakı mərhələdə isə bu təqvanın tərbiyə vasitəsi ilə uşaqlara ötürülməsidir. Valideynlər öz uşaqlarının tərbiyəsində çox səy göstərməli və onlara ən çox can yandıran şəxs olmalıdırlar. Onlar öz vücutlarını təqva, iman və saleh əməllə zینətləndirməli, sonra isə uşağın tərbiyəsində, saflaşdırılmasına çalışmalıdırlar. Əxlaqi sifətləri övladlarına təlim edərək, onu pis dostlardan və pis müəllimdən qorumağa cəhd etməlidirlər.

Valideynlər övladının həyat amalınnı həddən artıq zینətlənməsinə, israf, bəzək-düzək və var-dövlətə çevrilməməsinə səy göstərməlidirlər. Əks təqdirdə, həmin uşaq sabahın tamahkar, həris, qarətçi və özbaşına bir ünsürünə çevriləcək. Başqa sözlə desək, cəmiyyət binası təqvasız insanla, puç ideyalar üzərində qurularsa, bu bina öz başına uçulacaq və o cəmiyyətin həyatı hamı üçün dözülməz bir şəkil alacaq.

Lakin hər bir ailənin təməli təqva olar, qadın və kişi pərhişkarlıqla zینətlənər və valideynlər təqvalı uşaq tərbiyə edərlərsə, bu zaman cəmiyyətin islah əməli müəssisələrinə, məmur çoxluğuna, bir çox məhkəmə və mühakimə orqanlarına ehtiyacı olmayacaqdır. Belə bir şəraitdə dövlətin oğurluğa, pozğunluğa, qarətçiliyə qarşı xərclədiyi ağır vəsait, millətin və əhəlinin rifahı yolunda istifadə olunacaqdır.

TƏQVA ƏHLİNİN ƏLAMƏTLƏRİ

Dinin elmi şəxsiyyətləri Qurandan və rəvayətlərdən istifadə edərək, aşağıdakı xüsusiyyətləri təqva əhlinin nişanələrindən hesab etmişlər: İnsanın fərdi davranışı, əxlaqı, ticarət, ailə və cəmiyyətlə qurduğu

əlaqələri tənzimləyəcək qədərincə şəri elmlərlə tanış olmaq; Səhiyyə, qidalanma qaydalarına riayət etməklə öz sağlamlığını qorumaq; Həyatı məsələlərdə fərasətli və diqqətli, həyatın bütün sahələrində sədaqətli olmaq; Nəfsin saflığını qorumaq, danışığda sədaqət, əxlaqi keyfiyyətlərlə zینətlənmək, rəzil sifətlərdən pak olmaq, rıya və ikiüzlülükdən çəkinmək, yaşayışda lazımsız maddi ləvazimata nifrət bəsləmək, hiylə və xəyanətdən uzaq olmaq, elm və fəzilət əhlinə qiymət vermək, şəri vəzifələri – vacibat və müstəhəbbatı həyata keçirmək, insanı Allahın dini, halal və haramı ilə tanış edən elm adamlarına ki, insanın inkişaf və tərəqqisinin qarantıdırlar, üz tutmaq və s.

İmam Sadiq (ə) bu həqiqətə, yəni din aliminə üz tutmağa toxunaraq buyurur: «Çox yalan danışan insanın xüsusiyyəti budur ki, göydən və yerdən xəbər verir, lakin Allahın halal və haramı haqqında bir şey soruşsan, cavab verə bilmir».¹⁵

Sadalandıranlardan əlavə, müxtəlif hadisələr üz verdikdə səbir etmək, bütün sahələrdə İslamın qoyduğu yolla getmək, daim təfəkkür və zikrlə məşğul olmaq, niyyətdə ixlaslı olmaq, nəfsi saf saxlamaq və bu yolu keçməklə «yəqin elmi»nə, yəqin elmindən də «eynül-yəqin»ə nail olmaq kimi xüsusiyyətlər də təqva əhlinin nişanələrindəndir.

TƏQVALI QADIN VƏ KİŞİ

15-Kafi, 2-ci cild, səh-340; Məhəccətül-bəyza', 5-ci cild, səh-140.

Ailə başçısı olan təqvalı kişi ailəsinin xərcini yalnız halal yolla təmin edir, halal maldan qeyrisini qəbul etmir. O, halal yolla pul qazanmaqla, onunla əlaqəli olan şəxslərin hüququnu qoruyur. Başqa sözlə desək, onun evdən xaricdə də heç bir Allah bəndəsinə ziyanı toxunmur. O, ilahi təqva sayəsində haram ətrafına dolanmır, nəfs saflığı və qənaət xəzinəsini əldən vermir.

Təqvalı ailə başçısı iş vaxtını sona yetirdikdən sonra evə gəldikdə, bütün yorğunluq və əzginliyini evə daxil olmazdan öncə kənara qoyub, tam şən və gülər üzlə evə daxil olur. Xanımına baxaraq, aşiqanə təbəssüm edir. Onun gün ərzində evin təmizliyində, biş-düş etdikdə, uşaqlarını saxladıqda çəkdiyi zəhmətləri dəyərləndirir. Onunla və uşaqları ilə olduqca səmimi və mehriban davranır. Hər birinə lazımı hörməti göstərir.

Təqvalı ailə başçısı ailə üzvlərinin dindən və dindarlıqdan qafil olmamaları üçün daim onlara Allahın halal və haramını, pislik və yaxşılıqları xatırladır. Bütün ömrünü və vaxtını evdən xaricdəkilərə sərf etmir, öz gülüş və təbəssümlərini yalnız dostları üçün saxlamır, məscidə getməkdə, məzhəbi məclislərdə iştirak etməkdə ifrat etmir. O, başa düşür ki, İslam bütün işlərdə, hətta ibadətdə belə normal, orta səviyyəyə riayət etməyi lazım bilmişdir. Dostlarla görüşmək, məclislərdə iştirak etmək bəhanəsi ilə ailə üzvlərinin həyat yoldaşının və uşaqlarının hüquqlarını tapdamır.

Söhbətimizin bu yerində İslam göstərişləri əsasında məscid və digər bu kimi ictimai yerlərdə çalışan şəxslərə tövsiyə edirəm: məscid və digər

məkanlarda təşkil olunan iclaslarda camaat namazı qılıb bir neçə dəqiqə İslam maarifi, əhkamı, Əhli-beyt (ə) müsibəti zikr etməklə kifayətlənin. Bu, Peyğəmbər (s) və imamların (ə) üslubudur. Onlar az vaxtla, nitqlə böyük insanlar tərbiyə etmişlər.

İbadətdə, xüsusilə də müstəhəb ibadətlərdə ifrata varmaq, məclisləri uzatmaq dinləyicini yorur və tədricən onun psixologiyasında məzhəbi proqramlara qarşı nifrət oyadır. Bəzən müşahidə olunan belə hallar məscid və heyətlərə, xalqa, xüsusilə də tutumu az olan insanlara ziyandan başqa bir şey bəxş etmir.

Hər halda, təqvalı ailə başçısı həyatın bütün sahələrində lazımi ədəb qaydalarına riayət edir və bu yolla öz ailəsinin təməlini möhkəmlədərək, həyat yoldaşının və övladlarının məhəbbətini, sevgisini qazanır.

Təqvalı qadın da öz növbəsində iffət, ismət və paklığını hifz edir. Ev işlərini böyük maraqla görür. Öz həyat yoldaşının iş nəticəsində yaranmış yorğunluğunu aradan qaldırmaq üçün bütün mümkün vasitələrdən istifadə edir. Övladlarına yaxşı baxır. Həyat yoldaşı və övladları ilə İslamın əxlaqi dəyərləri əsasında davranır. İbadətini unutmur. Evini eşq, məhəbbət, səmimiyyət yuvasına çevirir.

Təqvalı qadın ilahi prinsiplər əsasında həyat yoldaşına tabe olur. Onun bütün haqlı tələblərinə müsbət cavab verir. Həyat yoldaşının qohumları ilə mehriban, səmimi davranır. Yoldaşı işdən qayıdarkən ona xoş üz göstərir, işə gedərkən xoş üzlə yola salır və ondan halal ruzi qazanmasını xahiş edib, az olsa belə halal ruzi ilə kifayətlənəcəyini ona

çatdırır. O, öz ərinə daim xatırladır: «Heç zaman ailə-uşağının var-dövləti bəhanəsi ilə Allah qanunları çərçivəsindən çıxıb, həyatımızı harama aludə etmə».

Təqvalı qadın digərləri ilə bəhs etməkdən çəkinir. Həyat yoldaşını, «qohumlarla eyni səviyyədə yaşamalıyıq» - deyə, çətinliyə salmır.

Isra suresi, aye 23

Belə qadın və kişi Allahın razılığını cəlb etmiş, xeyir mənbəyi və ilahi insanın bariz nümunəsidir. Onların sayəsində Allahın istədiyi ailə təşkil tapır və belə bir ailədə Allah bəyənən uşaqlar tərbiyə olunur.

Bir sözlə, qadın və kişi ailə həyatının bütün sahələrində İslam maarifi, ilahi göstərişlər əsasında övliyə kimi bir-birlərini başa düşməlidirlər.

EV VƏ AİLƏ ÜÇÜN ÇALIŞMAQ İBADƏTDİR

İzdivac, ailəli olmaq, övlad tərbiyəsi müsbət dünyəvi nəticələrdən başqa, bir çox mənəvi mənfəətlərə də yol açır.

Həyat yoldaşının və övladlarının ehtiyacını təmin etmək üçün işləyib çalışmaq pak İslam mədəniyyətində böyük ibadət, hətta Allah yolunda cihad etməyə bərabər bir ibadət sayılır. Belə ki, məsumlardan bizə gəlib çatmış bir rəvayətdə buyurulur: «Allah halalı ilə ailəsinin

ehtiyaclarını ödəməyə çalışanlar Onun yolunda cihad edənlərə bərabərdirlər».¹⁶

Həyat yoldaşının və övladların hüquqlarını qorumaq, onların mənəvi həyatına diqqət yetirmək, həmçinin qadının da ərinin və uşaqlarının hüquqlarına riayət etməsi çox çətin bir iş və Allah əmrinin icrası olduğundan, onların maddi ehtiyaclarını təmin etmək kimi böyük savab və əcrə malikdir.

Sağlam nəsil, layiqli övladlar tərbiyə edib cəmiyyətə təhvil vermək, Allah razılığı olan ailəni və ailə üzvlərini günah və fəsaddan uzaq saxlamaq, onların təkamül və tərəqqisi üçün zəmin yaratmaq isə çox mühüm bir iş və Allaha ibadətdir.

Dördüncü imam (ə) öz həkimanə bir kəlamında buyurmuşdur: «Maddiyyat və mənəviyyat süfrəsini öz qadını və övladlarının üzünə açan hər bir şəxs Haqqın razılığına digərlərindən daha yaxındır».¹⁷

Nəticə

Cəmiyyət ailənin məhsuludur. Hər hansı bir millətin prezidenti, naziri və digər məsul işçiləri ailədə formalaşmışlar. Onların tərbiyəsi və şəxsiyyətlərinin formalaşmasının əsas mənbəyi ailə və ailə başçıları olmuşdur.

Ailə bir torpağa bənzəyir. Əgər torpaq lazımı qayğıdan uzaq olsa, duzlu bir çöl olaraq qalacaq. Nə gül bitirəcək, nə də sünbül. Lakin ona lazımı

16- Bihar, 101-ci cild, səh-72.

17- Bihar, 101-ci cild, səh-72.

qayğı göstərilərsə, bu zaman ondan gül, sünbül və ya hər hansısa bir məhsul gözləmək məntiqə uyğun olar.

Xoşbəxtlik və bədbəxtlik insana ilk növbədə valideynlərindən keçir. Əgər valideynlər öz övladlarının səadəti yolunda çalışsalar, böyük ibadət etmiş və izdivacın əbədi mənfəətlərindən bəhrələnmiş olarlar. Lakin onların bədbəxtlik amilinə çevrilsələr, müqəddəs izdivac prosesindən faydalanmamış və öz əlləri ilə özləri üçün ziyan süfrəsi açmış olarlar. Bu səbəbdən İslamın yüksək maarif dolu rəvayətlərindən birində həzrət Peyğəmbərdən (s) nəql olunur: «Hər bir bədbəxtin bədbəxtliyinin amili anasının bətnində, hər bir xoşbəxtin də xoşbəxtliyinin amili anasının bətnindədir».¹⁸

Böyük şair Kəlim Kaşaninin dili ilə desək:

Əz kuze həman brun tərəvəd ke dər ust.

Mənası:

Bir səhəngdən yalnız onun içindəkilər bayıra tökülə bilər.

Deməli, valideynlər övladlarının varlıq səhənginə nə töksələr, onun beynini, qəlbini hansı şəkildə formalaşdırsalar, onu hansı proqramlara qarşı sövq etdirsələr, gələcəkdə övladları cəmiyyət üçün həmin miqdarda da faydalı olacaqlar.

Deməli, birinci növbədə əsas vəzifə valideynin öhdəsinə düşür. Valideyn həm uşaqla davranışında, həm də, bir-birilərilə, digər ailə üzvləri ilə

18-Bihar, 5-ci cild, səh-157.

rəftarında gözəl əxlaq nümayiş etdirməlidir ki, bu uşağın beyinaltı qavramına həkk olunsun.

Mənbələr

- ¹ - Qurani-Kərim
- 2- Nəhcül-bəlağə
- 3- Məhəmməd Bair, Məclisi, Biharül-ənvar, 1388 q.
- 4- Məhəmməd ibn Həsən, Hürr Amoli Vəsailüş-şiə, Beyrut, 1995
- ⁵- Mühəddis Qummi Kəhlül-bəsər,
- 7- Süleyman İbn Əhməd, Təbrani əl-Möcəmul-kəbir
- ⁸- Cəlaləddin Süyuti Kənzül-ümmal, 1388 ş.
- ⁹- Feyz Kaşani, Məhəccətül-beyza, 1959
- 10-Kuleyni, Üsule-Kafi, Qum, 1390